

PAKIET MATERIAŁÓW DYDAKTYCZNYCH

do kształcenia na odległość
dla nauczycieli czteroletniego liceum
ogólnokształcącego z języka polskiego

Projekt „Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Materiał opracowany w ramach grantu przez Grzegorza Gołaszewskiego –
Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach

Wstęp

Edukacja zdalna jest sposobem nauczania, w którym rzeczywisty kontakt uczniów i nauczyciela zastępowany jest kontaktem wirtualnym. W prowadzeniu lekcji i zajęć zdalnych niezbędna jest umiejętność posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, które pozwalają w czasie rzeczywistym przesyłać drogą elektroniczną obraz, dźwięk (głos), dane oraz korzystać z materiałów interaktywnych. Prezentowany scenariusz zawiera propozycję lekcji, w którym te możliwości zostały wykorzystane.

Dobierając narzędzia nauczania zdalnego w trzecim etapie edukacyjnym, nauczyciele mogą korzystać z większości aplikacji i platform edukacyjnych, gdyż uczniowie nie mają już zazwyczaj trudności w posługiwaniu się nimi.

Pracując z uczniami szkół ponadpodstawowych należy mieć świadomość, że wymagają oni od swoich nauczycieli nie tylko bogatej wiedzy, ale także profesjonalnego jej przekazywania. Nie oznacza to, że dominować mają metody podające – przeciwnie, w edukacji zdalnej powinny być często stosowane metody aktywizujące i problemowe.

W zdalnym nauczaniu przedmiotów ogólnokształcących warto korzystać z bogatych materiałów zamieszczonych na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej, a także tworzyć własne, np. w narzędziach Google czy Office 365. Przydatne są również tablice interaktywne, jak np. Jamboard, Padlet czy Wordwall, na których nauczyciel może umieszczać opracowane przez siebie materiały. Zadania dla uczniów można przygotować w aplikacjach takich jak Genial.ly czy Nearpod.

Stosowanie aktywizującej uczniów formy, jaką jest praca w grupach, w nauczaniu zdalnym umożliwiają platformy edukacyjne, np. MS Teams, Zoom, dzięki opcji wirtualnych pokoi spotkań. Uczniowie mogą pracować wówczas metodami znanymi z nauki stacjonarnej, a także przygotowując projekt edukacyjny.

W nauczaniu różnych przedmiotów warto korzystać z wartościowych materiałów zamieszczonych np. na kanale YouTube. Wiele filmów, spektakli teatralnych, słuchowisk i programów publicystycznych dostępnych jest na Ninatece – bezpłatnej platformie internetowej, gromadzącej zasoby Narodowego Instytutu Audiowizualnego. Nauczyciel może skorzystać z tych materiałów przygotowując lekcję odwróconą, projekt edukacyjny, dyskusję lub debatę klasową.

Warto podkreślić, że w nauczaniu języka polskiego istotną rolę odgrywa znajomość przez uczniów lektur, przede wszystkim obowiązkowych. W sytuacji nauki zdalnej uczniowie mogą czytać te teksty korzystając z darmowej biblioteki cyfrowej Wolne Lektury (<https://wolnelektury.pl/>), a nauczyciel może wykorzystywać wybrane fragmenty lektur do przygotowania zadań na lekcje. Pomocna jest także strona <https://lektury.gov.pl>

Istotną kwestią w nauczaniu zdalnym jest dostosowanie programów nauczania. Mając na uwadze fakt, że także ucząc online trzeba przygotować uczniów do egzaminu maturalnego, należy przemyśleć, które treści i w jaki sposób będą realizowane. Biorąc pod uwagę przedmioty ogólnokształcące w zakresie podstawowym, nie można planować zbyt dużej ilości materiału, ponieważ uczniowie zniechęcą się i nie będą uczyć się rzetelnie. Najważniejsze jest, by opanowali i treści określone w podstawie programowej poszczególnych przedmiotów, więc aby ten cel osiągnąć, można zrezygnować z treści dodatkowych, proponowanych przez programy nauczania różnych wydawnictw.

Dostosować należy także sposoby monitorowania i oceniania osiągnięć uczniów, np. rezygnując z części testów i sprawdzianów na rzecz interaktywnych quizów, np. przygotowanych w aplikacjach Quizlet, Quizizz, Kahoot!, czy gier sieciowych. Nie można jednakże zrezygnować z prac i zadań redakcyjnych, ponieważ uczniowie muszą zostać przygotowani do napisania egzaminu maturalnego.

Prowadząc edukację zdalną z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych należy pamiętać, że celem nauczania jest przekazywanie nowych wiadomości, rozwijanie umiejętności i zainteresowań uczniów, a także kształcenie ich postaw. Dlatego każde przygotowane zadanie musi mieć określony, klarowny cel nauczania bądź/i wychowania, powinno także motywować do samokształcenia.

Prezentowany pakiet zawiera scenariusz lekcji w czteroletnim liceum ogólnokształcącym i prezentuje lekcję języka polskiego w klasie pierwszej, poświęconą opracowywaniu lektury – dramatu Williama Szekspira *Makbet*. Scenariusz oparty jest o cele kształcenia i treści nauczania wskazane w podstawie programowej dla trzeciego etapu edukacyjnego. Treści te są osiąmane w nauczaniu zdalnym dzięki wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Jolanta Kubrak

SCENARIUSZ 1

Grzegorz Gołaszewski

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA uczniów klas pierwszych szkół ponadpodstawowych
PROWADZONYCH PRZEZ nauczyciela języka polskiego

Scenariusz zajęć przeznaczony jest dla uczniów klasy pierwszej szkoły ponadpodstawowej (III etap edukacyjny: 4-letnie liceum ogólnokształcące oraz 5-letnie technikum), dotyczy lektury obowiązkowej wpisanej do Podstawy programowej przedmiotu język polski. Scenariusz uwzględnia metody i techniki pracy zdalnej (wykorzystanie platformy edukacyjnej MS Teams, tablicy wirtualnej, elementów lekcji odwróconej, samodzielna pracę z lekturą, pracę w grupie w wirtualnym pokoju, pracę indywidualną – wyszukiwanie informacji w Internecie oraz ich wartościowanie). W scenariuszu przewidziano zarówno samodzielną pracę uczniów, jak i grupowe realizowanie założonych celów, położono też nacisk na oryginalność wykonywanej pracy, uczniowie, wcielając się w wybrane role, muszą samodzielnie zredagować tekst, wykorzystując poznane środki z zakresu retoryki.

TEMAT: William Szekspir – najwybitniejszy twórca teatru elżbietańskiego.

Galeria postaci *Makbeta*.

CELE OGÓLNE (wymagania z podstawy programowej odnoszące się do efektów kształcenia oraz kryteriów weryfikacji). „Uczeń:

- wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), [...] interpretuje je i wartościuje;
- przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
- analizuje strukturę tekstu; odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;
- określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej [...];
- formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;
- wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne [...] oddziałują na odbiorcę;

- buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki.”

CELE SZCZEGÓŁOWE. „Uczeń:

- kształci umiejętność analizy i interpretacji dzieła literackiego (*Makbet* Williama Szekspira – lektura obowiązkowa);
- na podstawie zdobytych w Internecie wiadomości przedstawia najważniejsze fakty z życia i twórczości Williama Szekspira, selekcjonuje materiał;
- na podstawie wyszukanych w Internecie informacji podaje cechy teatru elżbietańskiego, porównuje to zjawisko ze starożytnym oraz dzisiejszym kształtem teatru;
- wymienia cechy bohaterów dramatu Szekspira, wcielając się w rolę, redaguje autocharakterystykę;
- redaguje mowę sądową oskarżyciela lub obrońcy z zachowaniem zasad retoryki”.

(podstawa programowa, dostęp 20.08.2021)

METODY PRACY:

- samodzielna praca z tekstem;
- praca w grupie – realizacja zadań powierzonych przez nauczyciela;
- techniki multimedialne;
- wcielanie się w rolę, autoprezentacja;
- dyskusja;
- plakat;
- elementy lekcji odwróconej.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- komputer z dostępem do Internetu;
- dostęp do tablicy wirtualnej (np. Wakelet, Padlet, Jamboard);
- MS Teams.

PRZEWIDYWANY CZAS:

2 x 45 minut (w tym ok. 25 minut pracy własnej ucznia)

(W szkolnej rzeczywistości rzadko zdarza się, że nauczyciel decyduje o planie lekcji, najczęściej liczba godzin języka polskiego nie przekracza czterech w tygodniu, zajęcia blokowe występują w nielicznych klasach, zatem scenariusz można zrealizować zarówno jednego dnia w jednym bloku, można także rozbić realizację na kolejne dni, w których zaplanowane zostały lekcje języka polskiego.)

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:

- Faza przygotowawcza – wyjaśnienie tematu lekcji oraz podanie pytań kluczowych:
  - Czy William Szekspir (autor dwóch lektur obowiązkowych z zakresu podstawowego) istniał naprawdę?
  - Czy zasługuje na miano genialnego artysty?
  - Czy chcielibyśmy cofnąć się w czasie i wybrać się do teatru Williama Szekspira?
  - Dlaczego *Makbet* stał się lekturą obowiązkową?

Nauczyciel dzieli klasę na dwa duże zespoły (np. według numeracji zamieszczonej w dzienniku – numery parzyste i nieparzyste) i prosi każdego ucznia o wykorzystanie zasobów internetowych i przygotowanie pięciu informacji: członkowie jednej grupy zajmują się autorem *Makbeta*, uczniowie należący do drugiej grupy szukają najważniejszych informacji dotyczących teatru elżbietańskiego. Nauczyciel udostępnia uczniom wirtualną tablicę złożoną z dwóch części (na pierwszej widnieje napis „William Szekspir”, na drugiej „teatr elżbietański”), następnie prosi, by każdy uczeń wpisał co najmniej jedną informację, którą uznał za ważną lub ciekawą. Nauczyciel zachęca uczniów, by w ciągu dziesięciu minut odszukali w Sieci informacje oraz zapisali co najmniej jedną na wirtualnej tablicy. (W razie wątpliwości lub trudności nauczyciel może zasugerować skorzystanie z konkretnych stron internetowych.)

- Faza zasadnicza – nauczyciel udostępnia uczniom ekran, na którym widnieje wirtualna tablica i prosi kolejno uczniów o zaprezentowanie znalezionej informacji, udziela głosu, zachęca do wyrażenia opinii na temat prezentowanych wiadomości. Na zakończenie tej części zajęć nauczyciel proponuje uczniom, by jeszcze raz przyjrzeni się zapisom widniejącym na tablicy. Prosi uczniów, by spróbowali

odpowiedzieć na dwa, zadane na początku zajęć, pytania: Czy Szekspir istniał naprawdę? Czy chcielibyśmy dziś być widzami w teatrze Williama Szekspira?

- Faza końcowa pierwszej części zajęć – nauczyciel ocenia najaktywniejsze osoby, dziękuje za wyrażone opinie.

Przygotowanie do pracy z lekturą (na kolejną część zajęć następnego dnia):
nauczyciel dzieli uczniów na grupy. Prosi uczniów o przygotowanie (zaznaczenie w tekście) fragmentów dramatu Szekspira, w których pojawią się informacje dotyczące konkretnych postaci; nauczyciel przydziela bohaterów, tworzy grupy trzy- lub czteroosobowe. Postacie:

1. Dunkan
2. Malkolm, Donalbein
3. Makbet
4. Banko
5. Makduf, Lady Makduf,
6. Rosse, Lennox
7. Lady Makbet
8. Hekate i trzy czarownice

- Faza przygotowawcza drugiej części zajęć – nauczyciel przypomina uczniom zakres ostatniej lekcji, następnie powtarza pytanie kluczowe dotyczące *Makbeta* jako lektury obowiązkowej. Udostępnia uczniom wirtualną tablicę Jamboard, na której kolejne strony przyporządkowane są bohaterom dramatu.

Nauczyciel objaśnia uczniom zadanie, które mają zrealizować. Prosi uczniów, by wcielili się w role przydzielonych bohaterów i przygotowali w ich imieniu ośmiozdaniowe autocharakterystyki (uczniowie dokonują „przekładu” trudnego tekstu dramatycznego, stosują formę 1. os. l. poj., redagując tekst, wykorzystują współczesne słownictwo, by wypowiedź bohatera była zrozumiała).

W autocharakterystyce powinno pojawić się zdanie, w którym bohater oceni postępowanie tytułowego bohatera – w przypadku grupy trzeciej, bohater dokonuje autooceny.

Nauczyciel prosi także, by uczniowie każdemu bohaterowi przyporządkowali znak graficzny, z którym postać należy kojarzyć; prosi o umieszczenie znaku obok

zredagowanego tekstu (prosty znak graficzny – symbol – wykonany samodzielnie za pomocą wirtualnego pędzla lub pióra na wirtualnej tablicy).

Nauczyciel przypomina uczniom, że podstawą autocharakterystyk mają być zaznaczone fragmenty dramatu Szekspira. Każdej grupie przydziela wirtualny pokój na platformie internetowej, wyznacza czas pracy (10–15 minut). W czasie pracy grupowej uczniów odwiedza wirtualne pokoje, obserwuje postępy.

- Faza zasadnicza – nauczyciel prosi przedstawicieli grup o zaprezentowanie autocharakterystyk, zaleca słuchającym zanotowanie w zeszycie najważniejszych cech – notatka może przybrać formę mapy myśli, grafu, wykresu, tabeli.

Prosi także członków poszczególnych grup o wyjaśnienie wybranego znaku graficznego (symbolu), który określa charakteryzowaną postać, prosi o szersze uzasadnienie stworzonej grafiki.

- Faza końcowa – nauczyciel prosi uczniów o krótkie podsumowanie, zadając pytanie: czy dramat Szekspira zasługuje na to, by znaleźć się w kanonie lektur szkolnych? Co dzieło Szekspira może nam powiedzieć o człowieku, o nas? Prosi uczniów o zajęcie stanowiska oraz o jego uzasadnienie.

EWALUACJA ZAJĘĆ:

Nauczyciel przesyła uczniom zadanie – prosi o wykonanie podanego ćwiczenia, które ma podsumować pracę z lekturą. Wyjaśnia, na czym polega zadanie, podaje kryteria oceny:

Odwołując się do znajomości *Makbeta* Williama Szekspira, zredaguj mowę oskarżyciela (prokuratora) lub obrońcy tytułowego bohatera, którą można byłoby wygłosić przed trybunałem szkockim, przed ostateczną potyczką z tyranem.

Przygotowując pracę:

- zbuduj co najmniej 8–10 zdań,
- użyj co najmniej dwóch argumentów odwołujących się do treści lektury (wykorzystaj efekty prac poszczególnych grup),
- użyj co najmniej 3 chwytów lub środków retorycznych (pod tekstem należy wskazać i nazwać zastosowane środki),
- podaną mowę prześlij w ciągu dwóch dni, wykorzystując szkolną platformę.

Mowa .....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Wykorzystane środki językowe:

.....
.....
.....
.....

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

1. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia*, Dz.U. 2018, poz. 467, dostępny online <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000467> [dostęp: 20.08.2021].
  2. Kocur M., *Aktor jako autor: performance ciała I głosu w teatrze elżbietańskim*, dostępny online <http://kocur.uni.wroc.pl/aktor-jako-autor-performance-ciapa-i-gposu-w-teatrze-elmbietakim/> [dostęp: 20.08.2021].
  3. Kocur M., *Szekspir niewspółczesny*, dostępny online <http://kocur.uni.wroc.pl/szekspir-wpoczesny/> [dostęp: 20.08.2021].
  4. Kocur M., *Widz jako autor. Strategie interpretacyjne w teatrze elżbietańskim*, dostępny online <http://kocur.uni.wroc.pl/widz-jako-autor-strategie-interpretacyjne-w-teatrze-elibietam/> [dostęp: 23.08.2021].
- Kott J., (1961), *Szkice o Szekspirze*, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
5. Shakespeare (Szekspir) W., *Makbet*, dostępny online <https://lektury.gov.pl/lektura/makbet> [dostęp: 23.08.2021].